

rozpracotek zarubežnoj archeologii) kriticky hodnotí západní archeology, kteří jsou ve značné míře poplatní zvláště neopozitivistickým vlivům (D. L. Clarke, C. Renfrew aj.).

V metodickém oddíle jsou citištěny statě, jež se dotýkají jak obecných, tak i speciálních problémů metodických studií v archeologii. Stat V. I. Kameneckého (K proverke gipotez o chronologičeskich rozličijach) se dotýká problémů „vrstvy“ a statistických metod, používaných pro vyhodnocení v nich se nacházejících artefaktů. Článek G. F. Korobkova (Eksperimentalnyj analiz i jevo mesto v teorii archeologii) se zabývá archeologickými experimenty, které mají ověřit funkci a účel artefaktů pomocí vhodné navržených pokusů, jež musí ovšem proběhnout v podmínkách maximálně se bližících minulosti (např. trasologie u štípané industrie aj.) Formuluje tyto úkoly pro experimentální archeologii: 1. studium techniky výroby nářadí a zbraní daného období, 2. studium pracovních nástrojů pro vyjasnění jejich funkce, efektivity a produkce, 3. studium funkce a produktivity skupiny nástrojů spojených s určitou částí techniky nebo výroby, 4. komplexní zhodnocení celého technicko-hospodářského systému daného období. M. D. Chlobystin ve svém příspěvku z hlediska sociálního a ideologického interpretuje formy pohřbů v mezolitu a neolitu. Dvě práce jsou věnovány úspěchům geofyzikální prospekce v archeologii. V první V. V. Glazanov (Opyt vyjavlenija detal'novo plana postrojky metodom elektrorazvedki) dokazuje vhodnost aplikace metody symetrického profilování a metody středního gradientu pro získání podrobného plánu zástavby antického osídlení. Ve druhé práci V. V. Glazanov a K. M. Plotkin (Archeologičeskogeofizičeskoe izučeni je gorodišča Kamno) publikují výsledky magnetometrických měření (v síti $1 \times 1 \text{ m}^2$), které byly ve velmi dobré shodě s archeologickými zjištěními.

Třetí oddíl sborníku (Chronika) informuje o práci metodologických seminářů Institutu archeologie a jeho leningradské odbočky, o pracích přednesených na symposiích a konferencích, věnovaných metodologickým problémům sovětské archeologie.

Recenzovaný sborník v plné míře plní svoje poslání: informovat širokou archeologickou veřejnost, přinášet podklady pro další prohlubování výše uvedené problematiky, kriticky hodnotit současné teoretické koncepty zahraniční archeologie.

Eliška Kazdová

Peter Warren, The Aegean Civilizations, The Making of the Past, Elsevier International Projects Ltd., Oxford 1975. Stran 152.

Vynikající britský krétolog P. Warren napsal pro edici *The Making of the Past* originální práci o egejských civilizacích. Šest kapitol knihy, v nichž je vyložena egejská prehistorie až po konec bronzové období, je proloženo čtyřmi kratšími monografickými medailony, pojícími se ke čtyřem významným lokalitám egejské doby bronzové. Tyto vložky nesou název *visual story* „vyprávění pro oči“ a jde vlastně o soubor ilustrací s krátkým doprovodným textem, což dohromady vytváří pozoruhodně živý ilustrativní výklad o lokalitě. První z těchto obrazových vložek je věnována mykénským hrobovým stavbám a nálezům v nich, druhá východokrétské lokalitě Myrtos, v níž P. Warren odkryl za svých archeologických výzkumů v letech 1967–8 rozsáhlý stavební komplex z rané doby bronzové se stovkou místností a s bohatými nálezy hmotné kultury; třetí vložka obsahuje obrazový seriál o knósském paláci a čtvrtá potom nejnovější obrazové informace o Marinatosových vykopávkách v Akrotiri na Thěře. Tradičnější obrazový materiál — vždy však v podobě zcela originálních záběrů — se tu tedy střídá s materiálem objeveným v době zcela nedávné, nadto v případě Myrtu vzešlým přímo z vlastních autorových výkopů.

Tyto vložky zabírají kolem 30 stran knihy, a připočítáme-li k tomu, že i text šesti základních výkladových kapitol je doprovázen četnými ilustracemi, zůstává vlastní text publikace omezen sotva na polovinu celé knihy. Hutnost jejího obsahu je však přitom překvapující. P. Warren pokračuje v chvályhodné tradici moderních anglických archeologických publikací, v nichž se nešetří ilustracemi a technickými přehledy, přičemž text je prost nic neříkajícího balastu a soustřeďuje se na hlavní fakta. Ta jsou podána nejen velmi čtivě, ale zároveň i podnětně v tom, že autor věnuje mnoho pozornosti nejrůznějším problémovým uzlům v egejské prehistorii. Vychází přitom

zpravidla z ekonomiky probíraného období, informuje o zajímavých otázkách raného egejského zemědělství a řemeslnické výroby a ústrojně začleňuje do tohoto materiálního rámce výklady jak o současné umělecké tvorbě, tak i o otázkách obchodu, politické expanze, životních zvyklostí a kultu.

Vlastní výkladový text knihy začíná kapitolou obírající se historií archeologických objevů v Egeidě. Stručné informace o nejdůležitějších výkopech jsou tu často prokládány autentickými citáty z prací samotných objevitelů. Druhá kapitola je originálním pohledem na egejské civilizace jakožto na výslednici vzájemného působení mezi zeměpisným a lidským faktorem v egejské mladší době kamenné a v období bronzovém. Značná pozornost se tu věnuje hmotným možnostem raného hospodářského rozvoje v egejské oblasti. Velká důležitost neolitu pro počátky tohoto vývoje se obráží i v názvu 3. kapitoly, nadepsané *Early Farmers and Metalworkers, 6000–2000 B. C.* Rozvoj konkrétních civilizačních forem se tu vyvozuje ze vzájemného prolínání zemědělské a kovozpracovatelské složky v tehdejší egejské ekonomice. Na tyto netradiční úvahy, obsahující mnoho podnětů k zamyšlení a prozrazující autorův překvapivě fundovaný materialistický přístup k řešení problémů, navazují tři tradičněji uspořádané kapitoly. Ve čtvrté a páté kapitole se autor zabývá mínojskou Krétou, jednak obdobím starších paláců, jednak vrcholným civilizačním rozvojem staré Kréty kolem poloviny 2. tisíciletí př. n. l., a práce je uzavřena kapitolou zabývající se mykénským Řeckem a koncem bronzového období. Za hlavní příčinu pádu mykénské civilizace pokládá autor vnitřní rozpory a rozkladné tendence uvnitř mykénského Řecka, nikoli útoky tzv. mořských národů, jejichž oblast působení ležela podle něho podstatně dále na východ. Přitom naopak připouští, že se těchto útoků na pobřežní krajiny Blízkého východu účastnily i skupinky achajských dobrodruhů z egejské oblasti. Zejména však zdůrazňuje značně intenzivní míru dozívání mykénské kultury ve 12. století př. n. l. v některých specifických helladsko-egejských krajinách a především velkou míru kontinuity mezi mykénským Řeckem a archaickým Řeckem antickým. Za tři nejdůležitější spojovací faktory tu Warren pokládá souvislý vývoj řeckého jazyka, mykénskou mytologickou tradici jakožto základnu pro rozvoj řeckého umění slovesného i výtvarného a kontinuitu ve vývoji řeckého náboženství, které pevně tkví svými kořeny v době mykénské.

Práce je doprovázena několika rejstříky a indexy, z nichž je nejpozoruhodnější abecedně sestavený výkladový slovník, obsahující vedle jmen starořeckých božstev a různých umělecko-historických termínů stručné charakteristiky hlavních egejských lokalit, informace o životě a díle významných archeologů apod.

To vše činí z Warrenovy práce publikaci, která nejen zaujme čtenáře hned při prvním pročtení, nýbrž ho dovede podnitit k tomu, aby se k jednotlivým partiím znovu vracel.

Antonín Bartoněk

Sigrid Deger-Jalkotzy, Fremde Zuwanderer im spätmykenischen Griechenland: Zu einer Gruppe handgemachter Keramik aus den Myk. III C Siedlungsschichten von Aigeira, Österr. Akad. der Wiss., Phil.-hist. Klasse, Sitzungsberichte, 326. Band, Wien, Verlag der Österr. Akad. der Wiss., 1977. Stran 89, tab. 3.

Práce se opírá o výsledky výzkumu pozdně mykénských vrstev v Aigeiře, lokalitě ležící v blízkosti Aigia na severním peloponéském pobřeží asi na polovině cestě mezi Korintem a Patrasem, kde prováděli v letech 1975–77 výzkumy rakouští archeologové pod vedením prof. W. Alzingerera. Nálezy spadají vesměs do pozdně mykénské vývojové fáze III C (zhruba 12. stol. př. n. l.) a stratigraficky je lze rozdělit do několika dílčích vrstev. Autorka práce si vzala za cíl analyzovat ručně vyráběnou nemykénskou keramiku, která byla nalezena zcela vespodu, zprvu o samotě, později smíšena s nejspodnější vrstvou mykénské keramiky. Ž důkladného rozboru keramického materiálu, který takto spadá zhruba na přelom 13. a 12. stol. př. n. l., autorce vyplývá, že nemykénská keramika z Aigeiry nezapadá do helladských vývojových tradic (str. 26–39), nýbrž že se tu ukazují souvislosti jednak s jihoitalsko-sicilskou oblastí (str. 40–47), jednak s Albánií (str. 48), a zejména pak prostřednictvím balkánského zázemí se středoevropskou kulturou popelníkových polí (str. 49–61). V závěru práce (str. 62–89) se autorka snaží vidět v uvedeném objevu z Aigeiry jednu z dalších stop tehdejšího přílivu obyvatelstva ze střední Evropy do oblastí při Jadranu, Iónském a Egejském